

Література

1. Андрушак Г. Системы оценивания преподавателей студентами: управленческие инновации в российских вузах / Г. Андрушак // Вопросы экономики. – 2007. – №6. – С. 106 -115.
2. Зварич І. М. Теоретичні і методичні засади оцінювання професійної діяльності викладачів у вищих навчальних закладах США: автореф. дис ... д-ра пед. наук 13.00.01 – Загальна педагогіка та історія педагогіки / І. М. Зварич. – Київ, 2014. – 42 с.
3. Костюкевич Р. Методика рейтингового оцінювання ефективності діяльності викладачів, кафедр, факультетів та університету / Р. Костюкевич // Вища школа. – 2008. – №8. – С.29-42.

УДК 657.422.1.:658.14/17

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА

Гріщенко І.В. – викладач

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ

Балахонова О.В. – д.е.н., професор

Вінницький соціально – економічний інститут «Україна»

Сучасний стан розвитку економіки торгівлі України характеризується такими негативними рисами, як криза неплатежів, погіршення платоспроможності підприємств, значний розмір заборгованості підприємств перед партнерами, державою і своїми працівниками. Одна з причин цього – недостатнє володіння підприємствами методами управління своїми грошовими коштами. Можна отримати прибуток (позитивний фінансовий результат), але при цьому вчасно не отримати оплату від покупців, і, як наслідок, не мати змоги розрахуватися навіть за тими зобов'язанням, що виникли в результаті здійснення витрат, пов'язаних з очікуваними і вже одержаними доходами. На такий стан економіки підприємств торгівлі і галузі в цілому впливають як об'єктивні, так і суб'єктивні фактори.

Об'єктивні фактори пов'язані із загальноекономічною світовою кризою, яка розпочалася у банківському секторі і призвела до зростання вартості кредитних ресурсів, зменшення швидкості грошового обігу у комерційній діяльності підприємств та девальвації гривні. Подальший розвиток кризи спричинив падіння рівня ВВП, звільнення працівників, а отже зменшенню платоспроможності попиту. Суб'єктивні фактори обумовлені неефективною інформаційною системою управління грошовими коштами, яка не дає можливості оперативно надавати необхідну інформацію про їхній стан, виявляти відхилення від нормативних або планових показників у грошовому обороті торговельного підприємства, приймати обґрунтовані управлінські рішення. Неефективне управління грошовими коштами різко підвищує ризик неплатоспроможності торговельного підприємства та ймовірність банкрутства.

Дослідженню питань обліку, аудиту і аналізу грошових коштів присвячені праці

відомих вітчизняних та зарубіжних економістів, зокрема М.Т. Білухи, І.О. Бланка, Ф.Ф. Бутинця, Л.О. Лігоненко, А.А. Мазаракі, Є.В. Мниха, Л.В. Нападовської, Ю.І. Осадчого, П.Г. Пономаренка, Г.В. Ситника, В.В. Сопка та ін.

Задля ефективного та цілеспрямованого управління грошовими коштами перш за все необхідно чітко уявляти їх класифікацію. На сьогоднішній день серед більшості науковців немає єдиного визначеного підходу до поділу грошових коштів за класифікаційними ознаками.

Більшість науковців наводять наступну класифікацію: 1) За кругообігом: початкові грошові кошти; прирощені грошові кошти. 2) За характером використання: готівкові грошові кошти; безготівкові грошові кошти; грошові кошти, які перебувають в обігу. 3) За правом власності: власні кошти підприємницької структури; надані кошти; позичені грошові кошти. 4) За видатками або напрямками використання у складі фінансових ресурсів відносять: кошти спрямовані на витрати задля розвитку економіки підприємства; кошти спрямовані на витрати зі соціально-культурних заходів; кошти спрямовані на надання благодійної допомоги; витрати на обслуговування залучених фінансових ресурсів; інші витрати підприємства. 5) Наприкінці, напрями використання грошових коштів можна поділити на три групи: поповнення фонду відшкодування; формування фонду споживання; формування фонду нагромадження. 6) За джерелами залучення: позикові ресурси, що залучають із зовнішніх джерел; позикові ресурси, що залучають з внутрішніх джерел (внутрішня кредиторська заборгованість). 7) За періодом залучення: позикові ресурси, що залучають на довгостроковий період (більше 1 року); позикові ресурси, що залучають на короткостроковий період (до 1 року). 8) За формою забезпечення: фінансові ресурси

незабезпечені; фінансові ресурси гарантовані; фінансові ресурси забезпечені заставою.

Проведене узагальнення професійної економічної літератури і господарської практичної діяльності дозволило побудувати, на наш погляд, раціональну

класифікацію грошових потоків для підприємств за такими ознаками: масштабом обслуговування фінансово-господарського процесу; видом фінансово-господарської діяльності; ступенем управління та з урахуванням процесу діяльності (табл. 1).

Таблиця 1

Рекомендована класифікація грошових коштів підприємства

Класифікаційна ознака	Найменування грошового потоку
1	2
1. Масштаб обслуговування фінансово-господарських процесів	1.1. Грошовий потік підприємства 1.2. Грошовий потік кожного структурного підрозділу 1.3. Грошовий потік окремої господарської операції 1.4. Грошовий потік за системою 1.5. Грошовий потік за сферою діяльності
2. Вид фінансово-господарської діяльності	2.1. Грошовий потік від операційної діяльності 2.2. Грошовий потік від інвестиційної діяльності 2.3. Грошовий потік від фінансової діяльності 2.4. Сукупний грошовий потік
3. Напрямок руху	3.1. Вхідний грошовий потік (приплив) 3.2. Вихідний грошовий потік (відплив) 3.3. Мінімальне сальдо грошового потоку
4. За ступенем управління	4.1. Релевантний грошовий потік 4.2. Нерелевантний грошовий потік 4.3. Контрольований грошовий потік 4.4. Неконтрольований грошовий потік
5. Форма здійснення	5.1. Безготівковий грошовий потік 5.2. Готівковий грошовий потік
6. Сфера обігу	6.1. Зовнішній грошовий потік 6.2. Внутрішній грошовий потік
7. Тривалість формування	7.1. Короткостроковий грошовий потік 7.2. Довгостроковий грошовий потік
8. Достатність обсягу	8.1. Надлишковий грошовий потік 8.2. Оптимальний грошовий потік 8.3. Дефіцитний грошовий потік
9. Вид валюти	9.1. Грошовий потік в національній валюті 9.2. Грошовий потік в іноземній валюті
10. Передбачення	10.1. Плановий грошовий потік 10.2. Неплановий грошовий потік
11. Безперервність формування	11.1. Регулярний грошовий потік 11.2. Дискретний грошовий потік
12. Стабільність часткових інтервалів формування	12.1. Регулярний грошовий потік з рівномірними частковими інтервалами 12.2. Регулярний грошовий потік з нерівномірними частковими інтервалами
13. Оцінка в часі	13.1. Поточний грошовий потік 13.2. Майбутній грошовий потік
14. З урахуванням процесу діяльності	14.1. Грошовий потік процесу виробництва 14.2. Грошовий потік маркетингу 14.3. Грошовий потік соціальної сфери 14.4. Грошовий потік стимулювання працівників (пайовиків)

Запропонована нами класифікація широкого залучення до практичної діяльності грошових коштів підприємства, яка наведена у показників грошових потоків як основних табл. 1, необхідна перш за все у процесі вимірників: фінансової стійкості; постійної

платіжної стабільності та ординарної платоспроможності; оперативного визначення потоків облікової, в тому числі оперативної інформації задля формування своєчасного та всеосяжного інформаційного забезпечення

процесу аналізу руху грошових коштів підприємств; здійснення узагальнення об'єктивних галузевих закономірностей грошових потоків і врахування їх в практиці обліку та аналізу.

Література

1. Гріщенко І.В. Забезпечення стійкого розвитку підприємств малого і середнього бізнесу в Україні // Науковий вісник ВКІ «Регіон: особливості розвитку і управління в умовах децентралізації влади». Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля». 2015. С. 113-116.

2. Гріщенко І.В. Види інвестиційно-інноваційної політики підприємств України // Науковий вісник ВКІ «Економіка: сучасні проблеми та перспективи розвитку в кризових умовах». Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля». 2014. С. 82-84.

3. Гріщенко І.В. Розвиток підприємств України на основі проектування інвестиційно-інноваційного потенціалу // Соціально-економічний розвиток України в умовах світової фінансової нестабільності: зб. наук. праць наук.-практ. конф. з міжнар. участю. 9 квітня 2014 р.- Вінниця: ВННІЕ ТНЕУ, 2014. С. 248 – 250.

УДК 338.439.02:658

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПРОДУКТОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Денисюк О.М. – д.е.н., професор

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Гріщенко І.В. – викладач

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ

Формування продуктової політики підприємства є важливою ознакою ринкових відносин, що являє собою вагому передумову для забезпечення високої якості та споживчої цінності товарів і послуг, вироблених для задоволення суспільних та індивідуальних потреб. При цьому успішність участі у продуктивній політиці підприємства, можливість розширення та підтримки сталості ринкових позицій для виробників пов'язана не тільки із досягненням високого рівня якості та інших споживчих характеристик продукції, що випускаються для продажу, а й з необхідністю забезпечення широкого кола порівняльних (відносно конкурентів) переваг економічного, виробничо-технологічного, організаційного та маркетингового характеру, що в комплексі визначають формування продуктової політики підприємства.

Для вітчизняних підприємств вирішення завдань формування продуктової політики підприємства та досягнення сталих конкурентних позицій додатково ускладнюється економічним та політичним становищем країни. Крім того, стрімке розгортання процесів глобалізації системи світогосподарських зв'язків, важливим наслідком чого стає збільшення масштабів і посилення гостроти конкуренції, розширення складу реальних і потенційних конкурентів, вимагає від вітчизняних підприємств значної активізації зусиль щодо створення, підтримки та розвитку конкурентних

переваг, зміцнення продуктової політики підприємств.

Закономірності розвитку продуктової політики підприємства та економічна природа її формування, теоретико-методологічні аспекти забезпечення підприємств на національному та міжнародному рівнях розглядалися у роботах багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених, таких, як Г. Азоєв, І. Ансофф, Г. Багієв, О. Білорус, О. Віханський, А. Воронкова, А. Градов, Є. Голубков, Н. Горбаль, Д. Дей, П. Зав'ялов, Ю. Іванов, Ф. Котлер, О. Кузьмін, Ж. Ламбен, М. Мескон, Є. Пешкова, Р. Пейс, В. Пономаренко, М. Портер, О. Пушкар, Ю. Рубін, Д. Стефан, О. Тищенко, Р. Фатхутдінов, О. Чернега, В. Шинкаренко, А. Юданов та ін. Проте слід відзначити, що в умовах надзвичайного посилення конкуренції на національному та міжнародних ринках особливого значення набуває саме розв'язання проблем забезпечення формування оптимальної продуктової політики підприємства, що відповідає існуючим викликам.

У сучасній економічній теорії прийнято розрізняти декілька аспектів продуктової політики: продуктів, виробників (фірм, підприємств), регіонів (країн, націй). Під економічною сутністю продуктової політики мається на увазі здатність продуктів відповідати вимогам конкурентного ринку, запитам споживачів порівняно з іншими аналогічними продуктами, представленими на ринку і продаватися у зв'язку з цим по цінах не нижче середньо ринкових.